

VRIJ

Het was stil. Behalve een tsjilpende vogel in een van de hoge bomen was het geschuifel van de vele voeten en een sporadische snik of kuch het enige dat ze hoorde. Haar ogen volgden de stoet mensen, die als een zwart lint langzaam langs de kist trok. Sommigen legden tijdens het passeren een hand op de kist, anderen prevelden iets. De meesten zwegen tijdens hun laatste groet. Jolien en haar broers bleven over, zij in het midden. Op haar schoot lag de brief, die ze in de afgelopen dagen aan haar had geschreven. Om de stormen van emoties te beteugelen, om de moeder-dochterrelatie te analyseren? Ze had dat al zo vaak in haar leven gedaan. En nu, nu ze er niet meer was, leken die analyses niet te kloppen.

‘Zullen we naar de familie gaan?’ Hein begon haar rolstoel achteruit te rijden.

‘Gaan jullie maar. Laat mij nog maar even hier.’

‘Staat je gsm aan?’

‘Ik kom zo.’ Ze negeerde zijn vraag. ‘Dat pad hier is geen probleem.’ Ze keek naar de keurig geharkte paden.

‘Ok. Tot zo.’ Sjaak knikte naar zijn broer, klopte op Joliens schouder en liep naar de uitgang van het kerkhof. Hein volgde. Jolien staarde naar de kist in het gat dat later die dag zou worden gedicht. Ze wilde de brief nog een keer lezen, dichtbij haar moeder. Sinds het overlijden was ze niet meer alleen met haar geweest. Haar moeder was thuis opgebaard en er was voortdurend bezoek geweest. De weinige momenten dat ze even alleen bij haar had kunnen zijn, waren verstoord door haar goedbedoelende broers. Ze kwamen bij haar zitten of zadelden haar op met handige karweitjes. Uit pure wanhoop had ze zich opgesloten in het logeerkamertje en was ze begonnen met schrijven. Met trillende vingers nam ze nu de brief uit de envelop en begon te lezen.

Moeder

Nu ben je eindelijk vrij. Verlost van mij, het blok aan je been. Het blok dat je, volgens jou, belemmerde en vermoeide, maar waarvan je niet wilde scheiden. Het blok moest zich gedragen naar jouw goeddunken. Je gaf het te eten, zorgde voor kleren en reed het overal naartoe. Jij wist wat goed was. Maar het blok was geen ding, het blok was een mens. Ik was dat mens. Ik kon nergens alleen naartoe. Niet alleen vanwege mijn spierziekte, maar ook door jou. Jij hield me gevangen in je

eigen wereldje. Je verzorgde me goed, daarover kan ik absoluut niet klagen, maar je liet me niet los. Je deed dat uit zorg en liefde, waarschijnlijk ben ik daarom zo lang bij je gebleven. Misschien dat ik daarom zo zelden op tafel sloeg als je weer eens in gezelschap mijn gedachten invulde. Of over mijn hoofd heen met een ander over mij sprak. Ik ging met de taxi naar school en weer naar huis en als ik buiten de schooluren ergens kwam, was het altijd samen met jou.

Tijdens mijn middelbare schooltijd proefde ik al iets van de vrijheid. Op school werd ik niet voortdurend in de gaten gehouden. Ik vond het heerlijk om op school te zijn. Ik wilde, net als mijn vriendinnen, na die zes jaar, in een andere stad studeren, maar voor jou was dat onbespreekbaar. Je vond dat ik onmogelijk met mijn beperkingen alleen kon wonen. Toen je ontdekte dat ik informatie had aangevraagd over ‘begeleid wonen’ was je razend. De decaan van de school werd mijn pleitbezorger; hij vond dat ik mijn capaciteiten moest benutten en zocht mee naar de beste oplossing. Hij wist je te overtuigen. Met veel tegenzin liet je me gaan. Troostte je jezelf met de idee dat ik het niet aan zou kunnen? Of dat ik vanzelf terug zou komen? Je mailde en telefoneerde elke dag. Werd ongeduldig en boos als ik niet meteen antwoordde. Dat werkte op mijn zenuwen en mijn schuldgevoel. Toch besloot ik op den duur niet meer te reageren op die overvloed. Dat frustreerde je.

Je raakte eraan gewend dat ik je op tijd en stond de nodige informatie over mijn leventje verschaftte. Onze relatie werd op die manier een afstandelijke verbintenis. Geen knuffels en warme woorden, geen euforie over mijn prestaties, altijd balanceren op de grens tussen acceptatie en ergernis. Zo kwam je niet naar de presentatie van het onderzoek, dat ik met een medestudente deed. Waarom was me niet duidelijk. Het deed me toen wel pijn, maar toen je tijdens de receptie van de diploma-uitreiking alle lof voor je dochter trots pareerde met zinnen als: ‘ze heeft altijd alle mogelijkheden gekregen’ en ‘ik heb haar altijd ondersteund’ was ik boos en ontgoocheld. Zelfs in mijn succes probeerde je nog een rol voor jezelf op te eisen. Dus reduceerde ik onze relatie tot het hoogst noodzakelijke. Het laatste half jaar dacht ik daar redelijk in te zijn geslaagd en dat ik me eindelijk van je had bevrijd. Tot die hartaderbreuk je van de week fataal werd. Vanaf dat moment werd ik heen en weer geslingerd tussen gevoelens van verlossing en schuld. En ik beken: ‘Ik houd van je.’

Jolien

Jolien drukte een kus op de brief, vouwde hem dicht en gooide hem op de kist. Daarna draaide ze haar rolstoel en botste bijna tegen Hein.

‘Wat doe jij hier?’

‘Ik kwam kijken waar je bleef.’ Hij keek haar nauwelijks aan terwijl hij het zei. Ze zuchtte, zweeg. Hein probeerde iets te zeggen, maar ze reed haar rolstoel met flinke vaart het kerkhof af, naar de koffietafel.